

Commission
on Legal Education
and Awareness

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Комісія з питань юридичної освіти та обізнаності
Науково-освітній центр професійного розвитку
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК: МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

1 січня – 11 лютого 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

РЕЧОВІ ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Бондаренко К. С.

*аспірантка кафедри цивільного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
асистентка кафедри публічного управління,
адміністрування та права
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

Запозичення українським законодавцем окремих способів забезпечення виконання зобов'язань з інших правових систем вже відпрацьованими засобами, які довели свою ефективність, сприяє поступальному розвитку національної правової системи. При цьому важливо враховувати традиції вітчизняної цивілістики, систему чинного цивільного законодавства.

В зарубіжних правових системах існують різні підходи до систематизації та структуризації способів забезпечення виконання зобов'язання. Так в цивільних кодексах Швейцарії, Італії, Нідерландів відсутні окремі розділи, які б унормовували правові конструкції аналогічні способам забезпечення виконання зобов'язання. Так застава розглядається в рамках речового права, а порука серед окремих способів забезпечення виконання зобов'язання.

По іншому відображається система речових забезпечень у сучасному праві Франції, де в 2006 році Французький цивільний кодекс було доповнено книгою четвертою «Про забезпечення». З огляду на те, що перші книги мають назви «Про особи», «Про майно та види майнових прав» та «Про різні способи придбання майна» цей досвід кодифікації цивільного права заслуговує на певну увагу.

В країнах англо-американської системи права також виокремлюються деякі загальні норми про забезпечення. Зокрема, в Єдиному торговому кодексі США, який з певними змінами діє як закон в штатах США, включено розділ «Забезпечення угод (Secured transactions)», який містить категорію «забезпечувальний інтерес». Ця категорія встановлюється законодавцем США саме на користь кредитора як право останнього на певне майно, перш за все належне боржникові, і яке реалізується кредитором у разі порушення боржником забезпеченого договору [5, р. 478–479].

Правове регулювання речових способів забезпечення виконання зобов'язання, закріплених у ст. 546 ЦК України, має багато спільних рис з традиційним континентальним підходом до цього питання. Зокрема, в Німеччині виконання зобов'язання боржником забезпечується за допомогою неустойки, поруки, завдатку та застави [1, с. 74].

Також це стосується і більшості країн Європи, де правові системи мають за фундамент канонічне та звичаєве право і рецепції римського права. І не випадково більшість цивілістів вважає, що у витоків вчення про способи забезпечення виконання зобов'язань були римські юристи, які виокремлювали такі види забезпечень, як завдаток, неустойка, порука та застава [2, с. 103].

Л.Вінкель досліджуючи питання класифікації зобов'язань в римському праві дослідив висловлювання у відомому тексті Секста Педія, який був сучасником Сальвія Юліана, що «немає ні одного зобов'язання, котре не містило б угоди, що укладається через передачу речі, або певними висловлюваннями» зробив припущення, що поділ зобов'язань на дві групи було здійснено ще за часів імператора Августа.

Проте існує думка, що ще значно раніше була згадка про спосіб забезпечення виконання зобов'язань, а саме 2750 року до н.е. коли в бібліотеці царя Шумера и Аккада Шаррукина (Саргона Аккадського) була записана угода. Так два землевласника домовились, що на час служби в армії одного з них – інший матиме право користуватися його земельним наділом. А після повернення солдата інший землевласник зобов'язується повернути землю з правом залишити в себе половину вирощеного врожаю. Текстом таблички контроль за діями арендатора у зв'язку з тим, що власник землі не мав можливості його здійснювати, покладался на третю особу (аккадський торговець), який гарантував забезпечення виконання зобов'язань арендатором, а функцію забезпечувального джерела була покладена на вирощений врожай на орендованій землі [3, с. 153].

Розуміння українцями способів забезпечення виконання зобов'язання як певного джерела, під яким, перш за все, малося на увазі певне майно, яскраво простежувалося ще на початку ХХ століття у положеннях Цивільного Уложення (проект 1905 р.). Так у п. 102 зазначалося, що особа, яка зобов'язана надати забезпечення, може це зробити шляхом «внесення грошей або цінних паперів; закладом рухомого або заставою нерухомого майна, в розмірі, що відповідає цінності забезпеченого права.

Також слід звернути увагу на те, що існують глибокі традиції зв'язку права і законодавства України та Німеччини. Так положення Німецького Цивільного Уложення (1896 р.) щодо забезпечення виконання зобов'язання майже повністю тотожні із положеннями

Цивільного Уложення (проект 1905 р.) стосовно особливостей побудови названих нормативних актів за принципом відокремлення речового права від зобов'язального. Також у статті 1642 проекту Цивільного Уложення 1905 р. притримання визначалося як «можливість особи притримати особливо визначене рухоме майно у себе у вигляді забезпечення допоки їй не будуть відшкодовані понесені витрати на майно або причинені майном збитки» [4, с. 589].

У Німецькому Цивільному Уложенні персональні правові засоби забезпечення виконання зобов'язань, зокрема, (порука – § 765–778 НЦУ) та реальні (застава – § 1113–1272 НЦУ) розрізняються змістом наданого кредитору захисту. Так реальне забезпечення передбачає захист інтересів кредитора за допомогою виділення певного майна, на яке може бути звернено стягнення у випадку неспроможності боржника виконати свої обов'язки. А у першій групі персональних правових засобів інтереси кредитора підсилюються участю третьої особи, яка бере на себе зобов'язання виконати задалегідь визначені дії замість боржника.

Як засіб забезпечення відшкодування втрат кредитора у випадку невиконання боржником свого обов'язку розглядає забезпечувальні договори право Англії [5, р. 213–216].

Певною універсальною світовою тенденцією сучасного розвитку інституції забезпечення виконання зобов'язання є посилення його гарантій. Так, по-перше зростає роль речово-правових гарантій – застава майна, зупинки товару в дорозі та права притримання речі, а по-друге, збільшується чисельність самих видів гарантій.

Своєрідним також є підхід держав континентальної Європи та країн англо-американського права до виконання зобов'язання в натурі та можливості заміни його грошовим відшкодуванням. Для перших вимога про виконання в натурі є основною. Англо-американське ж право має за принцип, що головне, на що може претендувати кредитор після порушення договорного зобов'язання – відшкодування збитків шляхом виплати грошової компенсації.

Також констатуємо, що відносно новий для України поименований речовий вид забезпечення виконання зобов'язання як довірча власність та непоименований – забезпечувальний платіж мають поширення у цивільному обороті країн ЄС, США та новоутворених державах на території пострадянського простору. Їх правозастосовна практика має певні відмінності щодо сфер застосування, складу забезпечувального джерела та національні особливості стосовно використання окремих правових механізмів. Разом з тим вони об'єднані спільною метою щодо забезпечення створення кредитору більш сприятливого процесуального становища у разі стягнення ним боргу.

Література:

1. Шумилов В. М. Введення в правову систему ФРН. Бремен, 2001. 140 с.
2. Слома В. М. Розвиток інституту забезпечення виконання зобов'язань у цивільному законодавстві. *Українські наукові записки*. 2006. Вип. 1. С. 103–107.
3. Макаренко Г. В. Історія виникнення інституту забезпечення виконання зобов'язань. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 216–220.
4. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях / уклад. : Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько та ін. ; за ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. Київ : Прав. єдність, 2009. Т. 2. 1240 с.
5. Warren F. Cook. United States of America. Norton Rose on Cross-Border Security / ed. by Norton Rose. P. 475–513.

СИНТЕЗ ПРОГРАМ З КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНІЙ ДИЗАЙН-ОСВІТІ

Босий І. М.

*кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри дизайну середовища
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
м. Харків, Україна*

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та їх активне і розгалужене впровадження у всі сфери діяльності людини актуалізує попит на пізнання і застосування на практиці таких технічних засобів. В сучасній дизайн-освіті імплементація комп'ютерних технологій є невід'ємною частиною та необхідним елементом професійної підготовки студентів дизайнерських спеціальностей. Оволодіння такими знаннями і навичками підвищує рівень кваліфікації випускників мистецьких закладів та полегшує подальший професійний розвиток.

Використання технологій векторної графіки та тривимірного моделювання дозволяє створювати високо деталізовані об'єкти у віртуальному просторі, в яких можна продумати всі необхідні параметри майбутнього твору [3, с. 60].